

Корн С. В.

ORCID: 0009-0008-0711-1842

магістерка, асистентка,

викладачка ідишу

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

м. Київ, Україна

ПОЛІТИЧНІ ТЕРМІНИ ТА РЕАЛІЇ В КАЗКАХ РАБІ НАХМАНА З БРАЦЛАВА

Ключові слова: рабі Нахман із Брацлава, *Казки*, Річ Посполита, Російська імперія, термінологія.

Рабі Нахман із Брацлава (1772–1810) – засновник і єдиний цадик Брацлавського хасидизму. З 1806 року до смерті він розповідав своїм учням казки їдишем, які його учень рабі Натан Штернгарц записав, переклав гебрейською та надрукував 1815 року двомовним виданням, як і заповідав Нахман.

У передмовях і коментарях Нахман і Натан відкрито пропонують тлумачити казки на різних рівнях. Насамперед ідеться про традиційні для єврейського читання *пшиат* (просте, контекстуальне значення), *рemez* (читання в контексті інших священних текстів), *драш* (виведення етичних або юридичних принципів) та *сод* (езотеричне, містичне значення). Зокрема, кожна казка оповідає про містичну природу світу, стосунки між кабалістичними сутностями, роль цадика у виправленні світу чи прихід Месії, а також окреслює роль і моральні принципи єврея.

Водночас дослідники читають казки як історії внутрішніх переживань Нахмана, його суспільного життя та сучасних йому суспільно-політичних подій. Окрім сюжету, я зосереджуюся на мовних маркерах, якими можна пов'язати певну казку з певними соціально-політичними контекстами. Наприклад, *Казка про короля й мудреця* детально описує судову систему Російської імперії, запроваджену на Поділлі, де жив Нахман, за його життя, після Другого поділу Речі Посполитою 1793 р. Складніше тлумачити традиційні політичні терміни, наприклад *מלך* (*цар* або *король*), *שררה* (*пан*, *дворянин*), *קיסר* (*Цезар*, *імператор*), розуміння їх залежить від контексту.

Мовні маркери вказують на політичний контекст конкретніше за сюжетні, а на основі обох, а також свідчень із Нахманової основної праці *Лікутей МОГаРаН* та написаної Натаном біографії *Хаєй МОГаРаН* можна реконструювати політичні події, на які покликається

Нахман у казках. Це стане внеском і в тлумачення *Казок*, і в розуміння Нахманових політичних поглядів.

Література:

1. Нахман נחמן בן שמחה מברסלב. סיפורי מעשיות. אוסטרוה, תקע"ה. із Брацлава. Сіпурей Маасійот. Острог, 1815.
2. Нахман נחמן בן שמחה מברסלב. סיפורי מעשיות. לעמבערג?, תר"י לערך. із Брацлава. Сіпурей Маасійот. Львів?, бл. 1850.
3. Alexander P. J. The Medieval Legend of the Last Roman Emperor and Its Messianic Origin. *Journal of the Warburg and Courtauld Institutes*. 1978. Vol. 41. P. 1–15.
4. Assaf D. When the Rabbis “Met” Napoleon. *Tradition*. 2022. Vol. 54, Iss. 2. P. 55–63.
5. Czajkowski K. Jewish Attitudes towards the Imperial Cult. *Scripta Classica Israelica*. 2015. P. 181–194.
6. Dynes O. How to Read Nahman of Bratslav’s Tales in Their Historical Context. *Jewish Social Studies*. 2024. Vol. 29, No. 3. P. 61–85.
7. Green A. *Tormented Master: A Life of Rabbi Nahman of Bratslav*. Tuscaloosa, AL, 1979.
8. Lev Y. The Lost Princess, a Tale by Rabbi Nachman of Breslav: Reparation of the Soul and the Power of Yearning. *Hebrew Studies*. 2016. Vol. 57. P. 177–200.
9. Lewis Y. *A Permanent Beginning: R. Nachman of Braslav and Jewish Literary Modernity*. Albany : State University of New York Press (SUNY), 2020. 272 p.
10. Mantel M. I. *Rabbi Nahman of Bratslav’s Tales: A Critical Translation from the Yiddish with Annotations and Commentary*: Ph.D. diss. Princeton University, 1977.
11. Roskies D. G. *The Master of Prayer: Rabbi Nahman of Bratslav. God’s Voice from the Void: Old and New Studies in Bratslav Hasidism* / ed. S. Magid. Albany: SUNY Press, 2002. P. 67–102.
12. Sefaria. URL: <https://www.sefaria.org/>
13. Schleicher M. *Intertextuality in the Tales of Rabbi Nahman of Bratslav: A Close Reading of Sipure Ma’asiyot*. Leiden, 2007.
14. Schwartz H. The quest for the lost princess: transition and change in Jewish lore. *Judaism: A Quarterly Journal of Jewish Life and Thought*. 1994. Vol. 43.
15. Wiskind-Elper O. *Tradition and Fantasy in the Tales of Reb Nahman of Bratslav*. Albany, NY, 1988.